

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLÁJA

**A HAZAI FELSŐOKTATÁS-IGAZGATÁS RENDSZERÉNEK VÁLTOZÁSAI AZ 1990-ES ÉVEKTŐL
NAPJAINKIG**

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Készítette:

dr. BÁRÁNY V. FANNY
doktorandusz

Témavezető:

DR. HABIL. MOHAY ÁGOSTON PhD
egyetemi docens

Budapest, 2022

TARTALOMJEGYZÉK

I. A kitűzött kutatási feladat összefoglalása	3
1.) A témaválasztás indokoltsága	3
2.) A kutatási feladat rövid összefoglalása	3
II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei	3
1.) Az értekezés módszertana	3
2.) A dolgozat felépítése.....	4
3.) A megfogalmazott hipotézisek.....	4
III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a hasznosítás lehetőségei	5
IV. A munka témaköreiből készült publikációk jegyzéke	9

I. A kitűzött kutatási feladat összefoglalása

1.) A témaválasztás indokoltsága

A felsőoktatás fokozódó szerepe szembevetve a témával foglalkozó tudományos munkák vizsgálata során is. Míg a XX. század évtizedeinek első kétharmadában lényegesen kisebb mértékű szakirodalom foglalkozik a felsőoktatással mint önálló és meghatározó kutatási területtel, úgy a XX. század vége, és az ezredforduló óta eltelt húsz év szakirodalma már jóval nagyobb figyelmet fordít a felsőoktatásra. Az egyes tudományterületek művelői – úgymint, de nem kizárólagosan: történettudomány, bölcsészettudomány, gazdaságtudomány, jogtudomány – saját kutatási területük aspektusait vezették végig a felsőoktatás rendszerén. Az így elkészült tanulmányok, kutatási eredmények halmaza kiemelte a felsőoktatást korábbi „résztudományi” státuszából, és önálló diszciplínává tette.

Felsőoktatás-igazgatással foglalkozó kutatásomat – még a graduális képzés keretei között – az akkor bevezetésre kerülő kancellári rendszer okán kezdtem. Az akkori téma feldolgozásom arra ösztönzött, hogy kutatásaimat e téren tovább mélyítsem, így már doktori képzés keretei között folytatva a munkát. A téma aktualitása az elmúlt években rohamtempóban végbemenő felsőoktatás-igazgatás változásai ismeretében – úgymint a kancellári, majd konzisztóriummi rendszer bevezetése, a fenntartói modellváltás folyamata – önmagában is igazolást nyer.

2.) A kutatási feladat rövid összefoglalása

Doktori kutatásom központi témája a hazai felsőoktatás-igazgatás rendszerének változásai az 1990-es évektől kezdődően egészen napjainkig.

Dolgozatom elsődleges célja, hogy az elmúlt évtizedek politikai reformtörekvéseinek, jogszabályi változásainak és szakirodalmi eredményeinek komplex vizsgálatával és értékelésével bizonyítsam, hogy azok a folyamatok, amelyek felsőoktatásunkra az elmúlt több mint harminc évben hatottak, egy egységes rendszer részeként értékelendők, és végső soron egy irányba mutatnak.

II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei

1.) Az értekezés módszertana

A disszertáció elkészítése során a módszertani kiindulópont a társadalomtudományi megközelítést lehetővé tevő politikaelemzés és értékelés módszertana, amely az egyes részegységek tekintetében kiegészül a történeti vizsgálat, a jogforrások dogmatikai, logikai értelmezések, valamint elemző, kritikai és konstruktív módszerek alkalmazásával. Ezen túl az értekezés jelentős mértékben támaszkodik a hazai- és külföldi szakirodalom megállapításaira, amelyek a felsőoktatást – a felsőoktatás-kutatás interdiszciplináris jellegéből adódó módon – eltérő tudományági megközelítésből vizsgálják, így eredményeik is eltérő problémákat elemznek, és kínálnak megoldási javaslatokat. Így a vizsgálat során szociológia, közigazgatási, nemzetközi- és Európa jogi, pénzügyi (kötségvetés-politikai), szakpolitikai szempontok is felszínre kerültek.

Dolgozatom szintetizáló jellegű. Céлом, hogy a (csak) részben jogi vizsgálódások mellett olyan következtetéseket fogalmazhassak meg, amely a huszonegyedik századi komplex

társadalomtudomány művelőitől elvárható, egyben alkalmas arra, hogy a politikai döntéshozók vezetői munkájuk során hasznosítani tudják.

2.) A dolgozat felépítése

A dolgozat az értekezés hipotéziseinek és módszertanának ismertetését követően, a felsőoktatás (politikai) elméleti alapjait rögzíti. Ennek keretében a fogalmi keretek meghatározása után a felsőoktatással kapcsolatos nemzetközi- és európai uniós „hatásokkal” (értem itt az egyes szerződéseket, nyilatkozatokat stb.) foglalkoztam, majd a felsőoktatási autonómia feldolgozását tettem meg. A szoros tartalmi összefüggés okán itt kerül sor az AB autonómia határozatainak elemzésére is.

Az értekezés érdemi fő részét a III. fejezet adja, amelyben feldolgozásra kerül Magyarország felsőoktatás igazgatásának reformtörekvései és megvalósult koncepció változásai, a rendszerváltoztatástól kezdődően a közelmúltban zajló fenntartói modellváltásig bezárólag.

Az értekezés IV. fejezete a nem állami felsőoktatási intézmények működésével foglalkozik, amely – a fenntartói modellváltás következtében, ti., amelynek következtében az állami felsőoktatási intézmények jelentős része a magán felsőoktatási intézményekre vonatkozó szabályok szerint működhetnek tovább – különös indokolt, de a magán felsőoktatási intézményekre vonatkozó szabályozás mellett az egyházi, valamint a Magyarországon működő külföldi felsőoktatási intézmények is az elemzés tárgyát képezik.

Végül pedig a hipotézisekben megfogalmazott állításaim vizsgálatát végzem el.

3.) A megfogalmazott hipotézisek

Első hipotézisem szerint a rendszerváltoztatást követően hazánkban is kibontakozó globalizációs folyamatok eredményeként a felsőoktatás iránti fokozódó társadalmi igény jelent meg, amely azt eredményezte, hogy az államnak gondoskodnia kellett arról, hogy az minél szélesebb körben elérhető legyen, így technicista, állami bürokrata-képző, valamint csúcsertelmiségi-nevelő funkciójából folyamatosan szolgáltató funkciót kezdett betölteni.

Második hipotézisem, hogy a felsőoktatás tömegessé válása következtében annak gazdasági jelentősége is megnőtt. Az ágazat költségigénye expanzív módon növekszik, amely az állam számára – többek között a demográfiai csökkenés és a 2008-as gazdasági világválság következtében – egyre fokozódó terhet jelent. Az Eurydice 2021. márciusi elemzése szerint Magyarországon a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény több ponton, így a finanszírozásban is jelentősen átalakította a felsőoktatás korábbi rendszerét. Eszerint az állam elsődlegesen a fenntartókon keresztül, másodlagosan közvetlenül nyújt(ott) támogatást a felsőoktatási intézményeknek. Az állami pénzforrásokon túl az intézmények rendelkeznek az önköltséges formában tanulók befizetéseivel, amelyek teljes mértékben hozzájuk kerülnek, s a gazdálkodási tevékenységükből származó bevételekkel: az intézmények gazdálkodhatnak vagyonukkal, saját gazdálkodó szervezetet is alapíthatnak, vagy részesedést szerezhetnek ilyen szervezetekben. A felsőoktatási intézmények alaptevékenységének finanszírozását kormányrendelet szabályozza.

A fentiek következtében a felsőoktatás a humán igazgatás egy meghatározó alrendszerévé vált – ez még akkor is igaz, ha napjainkban „kiszervezési” tendenciákat

tapasztalunk, amelyek ugyanakkor szintén jelentős állami vagyontömeg kezelésével járnak együtt.

Harmadik hipotézisem, hogy a felsőoktatás társadalomban betöltött szerepe megnövekedett, a felsőoktatás-politika az általános társadalom-politika meghatározó eleme lett. A felsőoktatási intézmények és kapcsolódó projektek gazdasági súlya az államháztartásban és költségvetésben komoly tényezővé vált, gazdaságpolitikai jelentősége felértékelődött. Elvi alapvetésként fontosnak tartom rögzíteni, hogy az állam részéről közfeladatként jelentkező, a felsőoktatással szemben megfogalmazott elvárás – a szakemberek képzése –, illetőleg a felsőoktatás személyzetének szabadságigénye között fennálló ellentétek rendszeres konfliktusok forrásai (ez elsősorban – ahogyan azt fentebb is megfogalmaztam – a felsőoktatásra fordított jelentős állami források hasznosításának módozataiban jelentkezik). A bevett formulák szerint a kulturális jogok közös jellemzője, hogy nem csupán a mindenkori hatalom tartózkodását igénylik, hanem érvényesülésük érdekében az államnak tevőleges módon, támogatási formák kidolgozásával kell segítenie megvalósulásukat. E támogatási formák eltérő igazgatási mechanizmusok kifejlesztésére, illetőleg kifejlődésére adnak lehetőséget, ennek okán a kulturális alapjogok megvalósításáért és érvényesítéséért felelős igazgatási szerveknek, illetve a támogatás formáinak csoportosítása többféle módon történhet, amiről való döntés az állam diszkrécionális hatáskörébe tartozik. Ennek megfelelően az egyes államokban eltérő modellek alakulnak ki, amelyek azonban illeszkednek adott állam egyéb állami, szervezeti stb. struktúrájához, illetve értelemszerűen a kulturális jogokkal kapcsolatos közpolitikáihoz. Mindezek súlyát a mindenkori kormány is felismerte, így az állami irányítás felsőoktatásban való jelenléte politikai-stratégia kérdéssé vált – amit az is mutat, hogy az egyre súlytalanabbá váló humán-minisztériumtól 2019-ben az innovációs kérdésekkel foglalkozó tárca vette át a terület politikai felügyeletét, majd (a legutóbbi fejlemények szerint) a felsőoktatási intézmények fenntartóváltásának hatékony és gördülékeny végrehajtása érdekében önálló kormánybiztost is kapott.

Negyedik hipotézisem, hogy Magyarországon a rendszerváltoztatást követően létrejött megosztott politikai szintér, valamint az Alkotmánybíróság szigorú autonómiaszemlélete közel két évtizedig nem tette lehetővé a felsőoktatás ténylegesen betöltött szerepéhez igazodó, azt szabályozni képes jogi környezet megteremtését, azonban az alkotmányos környezet megváltozása lehetőséget biztosított a politikai döntéshozóknak arra, hogy szélesebb eszközrendszer igénybe vételével kezdjenek hozzá a terület átalakításához.

Értekezésemben tehát – a megfogalmazott hipotézisek mentén – arra törekszem rámutatni, hogy a felsőoktatás társadalmi szerepének növekedése, és gazdasági potenciáljának erősödése indokoltá tett-tesz olyan állami magatartásokat, amelyek a dinamikus megnövekedett szféra szabályozásához szükségesek.

III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a hasznosítás lehetőségei

Első hipotézisemben azt állítottam, hogy a rendszerváltoztatást követően hazánkban is kibontakozó globalizációs folyamatok eredményeként a felsőoktatás iránti fokozódó társadalmi igény jelent meg, amely azt eredményezte, hogy az államnak gondoskodnia kellett arról, hogy

az minél szélesebb körben elérhető legyen, így technicista, állami bürokrata-képző, valamint csúcsertelmiségi-nevelő funkciójából folyamatosan szolgáltató funkciót kezdett betölteni.

Az első hipotézisem leginkább alátámasztja a vizsgált időszak felsőoktatásra vonatkozó jogszabályaiban megfogalmazott célkitűzések vizsgálata. Az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény a felsőoktatás alapvető céljaként a társadalom, a gazdaság, a tudomány és a művészetek fejlesztésében alkotó szerepet betöltő, magas szintű ismeretekkel rendelkező, tudományos világnézetű értelmiségi szakemberek nevelését, képzését és továbbképzését jelöli meg. Ennek érdekében elméletileg megalapozott, korszerű, átfogó és kellő áttekintést nyújtó szaktudás, valamint műveltség megszerzését, s a hivatás gyakorlásához, a szakmai és a társadalmi közéletben való cselekvő részvételhez szükséges képességek és készségek kifejlesztését biztosítja. A rendszerváltoztatás utáni első felsőoktatási törvény a felsőoktatási intézmények feladatául a felsőfokú szakemberképzés mellett a nemzeti és az egyetemes kultúra közvetítésével az értelmiségi létre való felkészítést; a tudományos ismeretek bővítésére és alkalmazására, művészeti és más alkotások, eredmények létrehozására való felkészítést; továbbá a tudományok, a művészetek és a kultúra fejlesztését tűzi célul. A '05. évi Ftv. deklarálja, hogy a tanuláshoz való jog alapján a Magyar Köztársaság minden állampolgárának joga, hogy igénybe vegye a felsőoktatás által nyújtott szolgáltatásokat, feltéve, hogy képességei alkalmassá teszik a felsőfokú tanulmányokra. A tanulás és tanítás alkotmányos jogának biztosítása mellett, már számos olyan célt jelöl meg, ami a felsőoktatást, mint szolgáltatást jellemzi. A teljesség igénye nélkül: a felsőoktatásban végzett kutatás támogatása, feltételeinek biztosítása; megteremteni az oktatás és a kutatás egységét, erősíteni a magyar felsőoktatás és a nemzetközi kutatás kapcsolatát, biztosítani, hogy a felsőoktatási intézmények a kutatás-fejlesztés egyik legjelentősebb bázisát képezzék; a magyar felsőoktatás társadalmi-gazdasági beágyazottságának erősítése, valamint programjaiban és működésében a fenntartható fejlődés biztosítása, egészségtudatos, környezettudatos szemlélet és értékek közvetítése; az egész életen át tartó tanulás feltételeinek megteremtése, ennek keretei között a felsőoktatáshoz való hozzáférés lehetőségének szélesítése; a kiemelkedő képességgel rendelkezők tudományos szintű felkészítése, hogy a korszerű ismeretek átadása járuljon hozzá a tudásalapú társadalom létrejöttéhez. A jelenleg hatályos felsőoktatási törvény még inkább a felsőoktatás „tömegszolgáltatás” jellegét erősíti. A törvényben már nem szerepel sem az „értelmiségi”, sem a „műveltség” kifejezés, célkitűzésként a felsőoktatás színvonalának emelését, a versenyképes tudás átadásához és megszerzéséhez szükséges feltételrendszer megteremtését és a nemzeti felsőoktatási intézményrendszer működésének biztosítását jelöli meg.

Szintén első hipotézisemet támasztja alá, hogy az Országgyűlés 1990 tavaszán módosította az oktatási törvényt és megszüntette az állam mintegy 40 évig fennálló oktatási intézményalapítási monopóliumát: a kilencvenes évek első felétől megindulhatott a nem állami köz- és felsőoktatási intézmények alapítása, fejlesztése. Ezzel egyidejűleg megindult a verseny az állami és a nem állami (kezdetben egyházi, később magán és egyházi) felsőoktatási intézmények között, mint „oktatási szolgáltatások” közötti verseny.

A rendszerváltoztatást követő években a hallgatói létszám ugrásszerű növekedése bizonyítja, hogy az állam eleget tett annak a társadalmi és gazdasági nyomásnak, hogy minél szélesebb rétegek kapcsolódhassanak be a felsőoktatásba, amely egyre szélesebb körű szolgáltatás nyújtást követelt meg a felsőoktatási intézményektől, végső soron az államtól.

A felsőoktatáshoz való széles társadalmi rétegek számára való hozzáférés lehetőségét kívánta biztosítani az állam a hallgatói hitelrendszer bevezetésével, amely az évek során eltérő konstrukciókban állt a hallgatók rendelkezésére.

Második és harmadik hipotézisem szerint a felsőoktatás tömegessé válása következtében annak gazdasági jelentősége is megnőtt. Az ágazat költségigénye expanzív módon növekszik, amely az állam számára – többek között a demográfiai csökkenés és a 2008-as gazdasági világválság következtében – egyre fokozódó terhet jelent. A felsőoktatási intézmények és kapcsolódó projektek gazdasági súlya az államháztartásban és költségvetésben komoly tényezővé vált, (gazdaság)politika jelentősége felértékelődött. Azt is állítottam, hogy mindezek súlyát a mindenkori kormány is felismerte, így az állami irányítás felsőoktatásban való jelenléte politikai-stratégia kérdéssé vált – amit az is mutat, hogy a 2010-es években az egyre súlytalanabbá váló humán-minisztériumtól az innovációs kérdésekkel foglalkozó tárca vette át a terület politikai felügyeletét, majd – a legutóbbi fejlemények szerint – a felsőoktatási intézmények fenntartóváltásának hatékony és gördülékeny feladat-teljesítése érdekében önálló kormánybiztost is kapott.

Értekezésemben rávilágítottam, hogy a felsőoktatás működésének megreformálása a rendszerváltás óta megoldandó feladatként állt a mindenkori kormányzat előtt. A folyamatosan napirenden lévő reformtervek és elfogadott változások egyik – visszatérő – központi kérdése a felsőoktatási intézmények finanszírozása, gazdálkodása.

Már az 1996-os felsőoktatás fejlesztés irányelveinek végrehajtását célzó feladattervről szóló kormányhatározat rendelkezett arról, hogy a felsőoktatási intézmények gazdasági önállóságának növelése érdekében felül kell vizsgálni és meg kell szüntetni a gazdálkodás indokolatlan kötöttségeit, meg kell vizsgálni a központi költségvetési támogatás és az egyéb források viszonyát az intézmények működtetésében. Ki kell dolgozni az egyéb források felhasználási rendszerének szabályait. Ugyanebben a kormányhatározatban szerepelt, hogy meg kell vizsgálni és hosszabb távon ki kell dolgozni a közalapítványi tulajdonba adás feltételeit. Ez a felsőoktatás elmúlt két évében rohamosan zajló folyamatok – tudniillik állami fenntartású intézmények közfeladatot ellátó közhasznú vagyonkezelői alapítványok mint fenntartó részére történő átadása – ismeretében különösen figyelmet érdemel, az akkori elképzelés politikai okokból történő meg nem valósulása egyúttal alátámasztja az állami irányítás felsőoktatásban való jelenlétének politikai-stratégia kérdését, amely a mindenkori érdekek és lobbik mentén változik.

Ezt követően a 2002-es Felsőoktatási Fejlesztési Programban jelenik meg a nagyobb felsőoktatási intézmények önálló gazdálkodásának, egyúttal a gazdaságossági követelmények erősítésének és a nem állami források mobilizálásának terve. Emellett pedig a normatív ágazati finanszírozási rendszer kidolgozását és bevezetését, valamint a felsőoktatási intézményeket költséghatékony, felelős gazdálkodásra készítő gazdálkodási szabályozás kialakítását szorgalmazza.

A 2000-es évek elején kezdődött meg egy leendő új felsőoktatási törvény alapjainak kimunkálása. Az erről szóló elképzelések a „Csatlakozás az Európai Felsőoktatási Térséghez” c. vitaanyag tartalmazta. A szakmai anyag a gazdasági autonómia tekintetében lényegesen nagyobb beleszólási jogot deklarált az államnak: a társadalom képviselői révén beleszólást kapott volna az intézmény fontosabb stratégiai jelentőségű ügyeibe, gazdálkodásába. A professzionális menedzsment megvalósítása egy ún. board of trustees modell formájában

történt volna, így például stratégiai kérdésekkel kapcsolatos döntések, a pénzügyi-beruházási döntések, vagy az adminisztratív vezetők kinevezési joga kikerült volna az akadémiai szféra hatásköréből.

A szakértők által lektorált anyag azonban nem kerülhetett nyilvánosságra, így annak érdemi megvitatása is elmaradt. Ennek ellenére a rendelkezésre álló dokumentumok, valamint a végül elkészült „Magyar Universitas Program, az új felsőoktatási törvény koncepciója” elnevezésű stratégiai dokumentum elengedőek ahhoz, hogy párhuzamot vonjunk a 2014-től bevezetésre kerülő kancellári és konzisztórium rendszerrel. A MUP felvázolja egy professzionális intézményi menedzsment modelljét, amelyet minden költségvetési szervként működő felsőoktatási intézmény számára kötelezően előírna. A javaslat szerint a költségvetési intézményként működő felsőoktatási intézménynél kettéválna az akadémiai és menedzsment tevékenység irányítása: előbbi mint tudományos tevékenység a szenátus irányítása alatt működne, utóbbi irányítását az Irányító Testület látná el.

Mindezekhez képest a hatályba lépő '05. évi felsőoktatási törvényben a szenátus és a rektor mellett egy ún. Gazdasági Tanács jelenik meg amely külső tagokat is bevonva a rendelkezésére bocsátott források, eszközök, a közpénz, a közvagyon hatékony és felelős használatát segítő gazdasági stratégiai döntéseket előkészítő és végrehajtásuk ellenőrzésében közreműködő testület lett. Ennek oka az IT létrehozásának Alkotmánybíróság általi megghiúsítása és a felsőoktatási autonómia széleskörű megerősítése, amelynek jelentősége a negyedik hipotézisem alátámasztása szempontjából van.

Az állami irányítás felsőoktatásban való erőteljesebb – immár tényleges – megvalósulását jelentette a 2014-től bevezetésre kerülő kancellári, majd 2016-tól a konzisztórium rendszer. Az új struktúra egyik – egyben legfőbb – indoka a sokmilliárdos költségvetéssel működő felsőoktatási intézmények professzionális menedzsmentjének és gazdálkodásának megteremtése, fejlesztése, a közpénzekkel való felelős, hatékony és elszámoltatható gazdálkodás biztosítása. A kancellári, majd konzisztórium rendszer létrehozásával megtörtént az intézmények irányításában az akadémiai és intézményműködtetési felelősség elválasztása, ezzel az állami irányítás közvetlen megléte, amely régóta lebegett a magyar felsőoktatás felett.

Látható tehát, hogy még a rendszerváltás utáni éveket a felsőoktatási intézmények gazdasági önállóságának erősítésére irányuló törekvések és kísérletek jelentették, addig a 2000-es évektől az állami beavatkozás erősödése volt a cél.

A magyar állam – részben nemzetközi példákat is felhasználva, részben azoktól eltérő modellek alkalmazásával – a modellváltási folyamat megkezdésével 2019-től ennek a fejlődési folyamatnak igyekezett szervezeti – szándéka szerint nem állami – kereteket biztosítani amellyel, hogy azokat a legszűkebb értelemben vett állami funkciókat, amelyek az államigazgatás működtetése szempontjából elengedhetetlenek, állami fenntartású egyetemmel (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) biztosítja. A szolgáltató funkció teljessé tételének állami szándékát az alapítványi formában működő intézményekbe bevont gazdasági, illetőleg az adott képzési profilban jártas szakemberek bevonásával igyekszik az állam megalapozni.

Az értekezés következtetései alapján elemzése kimutathatóvá teszi, hogy azok a növekvő költségigények, amelyek a felsőoktatást jellemzik, szükségszerűen együtt járnak azokkal a megoldásokkal, amelyek mentén a) az állam intenzívebben próbálja szabályozni a felsőoktatás területét, b) ezzel egyidejűleg olyan igazgatási megoldásokat törekszik kimunkálni,

amelyek mentén saját forrásbiztosító lehetőségeinek korlátain túl is képes biztosítani olyan megoldásokat, amelyek fenntarthatóvá teszik a felsőoktatási szférát. Megítélésem szerint ez a paradox helyzet okozza azokat a konfliktusokat, amelyek napjaink felsőoktatását jellemzik. Ezek megoldása – az lehet, ha a szektor valamennyi szereplője elfogadja azt a kitételt, amely szerint az állam és a gazdaság szakemberigényének egymásmellettiége, valamint a felsőoktatás (e relációban: a tudomány) utánpótlásának képzése szükségszerűen együttes folyamat: egyik sem létezhet a másik nélkül (ha nincs, aki képezzen, akkor nem lesz képzés, és ha nincs hova, akkor sem, hiszen feleslegessé válik).

Negyedik hipotézisemben arra mutattam rá, hogy Magyarországon a rendszerváltoztatást követően létrejött megosztott politikai színtér, valamint az Alkotmánybíróság szigorú autonómia-szemlélete közel két évtizedig nem tette lehetővé a felsőoktatás ténylegesen betöltött szerepéhez igazodó, azt szabályozni képes jogi környezet megteremtését, azonban az alkotmányos környezet megváltozása lehetőséget biztosított a politikai döntéshozóknak arra, hogy szélesebb eszközrendszer igénybe vételével kezdjenek hozzá a terület átalakításához.

E hipotézis vizsgálata részben az előző hipotézisek alátámasztása során is igazolást nyert (lásd meg nem valósult koncepciók, programok, AB döntések), másrészt pedig, onnantól, hogy az Alkotmánybíróság – 2009-ben – változtatott saját autonómia-felfogásán, érdemi változás indulhatott meg a felsőoktatás fejlesztésében. Ehhez természetesen a 2010-ben megváltozott politikai helyzet érdemben hozzájárult, ez azonban önmagában még az új Alapörvény szövegezése mellett sem lett volna elegendő, ha az Alkotmánybíróság következetes maradt volna korábbi gyakorlatához.

A további kutatásokat szolgáló kérdésként vetődik fel, hogy a változtatások jelen értekezés lezárásának időpontjában zajló lezáró szakasza milyen eredményre vezet, és milyen további következtetéseket tesz majd indokoltá.

IV. A munka témaköreiből készült publikációk jegyzéke

1. Bárány V. Fanny: Új irányok a felsőoktatási igazgatásban – a kancellári rendszer közjogi és (szak)politikai dilemmái. (<http://www.arsboni.hu/uj-iranyok-a-felsooktatasi-igazgatasban-a-kancellari-rendszer-kozjogi-es-szakpolitikai-dilemmai.html>)

(<http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/publikaciok/uj-iranyok-a-felsooktatasi-igazgatasban-a-kancellari-rendszer-kozjogi-es-szak-politikai-dilemmai>)

2. Bárány V. Fanny: Új (?) irányok a felsőoktatási igazgatásban – a kancellári rendszer közjogi és (szak)politikai dilemmái. Scriptura, 2015. I. szám. 23-36. o. (http://onszak.hu/folyoirat/wp-content/uploads/2015/04/24_2nd.pdf)

3. Bárány V. Fanny: A felsőoktatás-igazgatás rendszerének átalakítása Magyarországon Kodifikáció és Közigazgatás, 2015. évi I. szám 89-100. o. (<http://kodifikator.hu/letoltes/category/16-2015-evi-i-szam>)

4. Bárány V. Fanny: A hazai felsőoktatási autonómia története az 1900-as évektől a kancellári rendszerig. (<http://www.arsboni.hu/a-hazai-felsooktatasi-autonomia-tortenete-az-1900-as-evektol-a-kancellari-rendszerig.html>)

5. Bárány V. Fanny: A felsőoktatás-igazgatás átszervezésének tendenciái. Scriptura, 2016/I.
6. A magyarországi felsőoktatás-igazgatás átszervezése: a kancellári rendszer és a konzisztórium. Jura, 22. évfolyam 2016. 2. szám, 202-210. o.
7. Bárány V. Fanny: Jogalkotási hiányosságok a hatályos felsőoktatási jogban. V. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2017 Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 2017. 102-108. o.
8. Bárány V. Fanny: Az oktatáshoz való jog határok nélkül. Tanulmánykötet. FEU 2017. Fiatalok Európában Konferencia. IV. Fiatalok Európában Konferencia. Pécs, 2017. november 24-25. Sopianae Kulturális Egyesület. 31-40. o.
9. Bárány V. Fanny: A külföldi felsőoktatási intézmények magyarországi működésének jogszabálytörténeti elemzése. Jura, 24. évfolyam, 2018. 1. szám. 196- 205. o.
10. dr. Bárány V. Fanny: A külföldi felsőoktatási intézmények magyarországi működésének jogszabálytörténeti elemzése. VII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2018 Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 2018. 28-41. o.
11. FANNY V. BÁRÁNY – Legislative history analysis of the operation of foreign higher education institutions in Hungary. Pécs Journal of International and European Law, University of Pécs - Centre for European Research and Education, 2018/1. 47-60.
12. Bárány, V. Fanny: Az oktatás jogi környezete – Az oktatáshoz való jog érvényesülése. NEVELÉSTUDOMÁNY: OKTATÁS KUTATÁS INNOVÁCIÓ 6 : 4 pp. 7-18. , 12 p. (2018)
13. Dr. Bárány V. Fanny: Az oktatáshoz való jog határok nélkül. Európai jog, 2018/6. 2018. november